

IN MEMORIAM. MADIS NORVIK

(4. I 1932 – 20. XII 2013)

Miina Norviku foto (2011).

Eesti Keele Instituut leinab kauaaegset head kolleegi, teadussekretäri ja direktori abi välissuhete alal Madis Norvikut.

Madis Norvik tuli Keele ja Kirjanduse Instituuti (nüüdne Eesti Keele Instituut) 1958. aastal aspirandina, uurimisteemaks Järvamaa kohanimed. Kohanimesid käsitlevad ka tema teadusartiklid aastatel 1960–1967. Kuigi teame Madis Norvikut ennekõike teadus- ja välissuhetekorraldajana, on tema huvi kohanimede vastu avaldunud ka hiljem, toimetades Valdek Palli monograafiat „Põhja-Tartumaa kohanimed” (I 1969, II 1977). Madis Norvik oli Emakeele Seltsi sariväljaande „Kodumurre” toimetuskolleegiumi liige ja üks keelepäevade mõtte algatajaid. Esimene keelepäev sai teoks tema eestvõttel Viljandis, kus ta oli töötanud eesti keele ja kirjanduse õpetajana.

Aspirantuuri lõppedes 1961. aastal sai Madis Norvikust instituudi

keeleuurimise sektori noorem teaduslik töötaja, keda toonane sektorijuhataja Mari Must iseloomustas kui aktiivset ja asjalikku inimest. Selsamal aastal edastas Nõukogude Liidu ja Soome vaheline teaduslik-tehniline koostöökomisjon Helsingi ülikooli soovi alustada murdesõnavara ja murdetekstide mikrofilmide vahetust Keele ja Kirjanduse Instituudiga. Vastutasuks oli Helsingi ülikool valmis loovutama mikrofilmikoopia Soome Sanakirjasäätiö murdesõnavarakogudest. Keele ja Kirjanduse Instituut võttis ettepaneku vastu ning TA Keskraamatukogu teadusliku informatsiooni laboratooriumi ja keeleuurimise sektori koostöös alustati murdekogude mikrofilmimist. Sellesse töösse kaasati Madis Norvik. Et Teaduste Akadeemia presiidium kuulutas mikrofilmimise instituudi üheks olulisemaks ülesandeks ja andis ette tähtajad, siis nõudis see tegevus mitmeks aastaks Madis Norviku ja kahe laborandi kogu tööjõu. Esimene osa mikrofilmidest (360 000 sõnasedeli koopia) anti Helsingi ülikoolile üle 1965. aastal toimunud II rahvusvahelise fenougristide kongressi lõputseremoonial Helsingis. Ühtekokku kestis mikrofilmimine seitse aastat: selle tulemuseks sai filmile võetud üle ühe miljoni murdesõnavarasedeli, u 256 000 kohanime ja u 92 000 lehekülge murdetekste ja ülevaateid. Kogu selle tohutu materjalihulga kontrollija ning hea kvaliteedi eest vastutaja oli Madis Norvik. Mikrofilmide koopiad anti Helsingi ülikoolile üle 1968. aastal.

See oli Madis Norviku esimene kokupuude rahvusvahelise koostööga. 1968. aastal sai Madis Norvikust instituudi teadussekretär, 1986. aastal direktori abi välissuhete alal.

Teadussekretäri ameti juurde kuulus osalemine teadussuundade kavandami-

se arvukates komisjonides ja töörühmades. Madis Norviku tõeliseks kutsumuseks oli piiriülese soome-ugri alase koostöö edendamine. Esimene tuleproov oli III rahvusvahelise fennougriatika kongressi organiseerimine Tallinnas 1970. aastal, milles osales 505 inimest 16 maalt. Madis Norvik oli kongressi II teaduslik sekretär. Lisaks kongressiga seotud asjaajamisele toimetas Madis Norvik kongressi ettekannete teesid, mida oli kaks köidet, kokku 17 ap. Toimetajana oli Madis Norvik hinnas kuni viimase ajani, seda tema autorit säästva ja austava toimetajastiili tõttu.

Ühtekokku osales Madis Norvik kaheksa rahvusvahelise fennougriatika kongressi organiseerimises (1970–2005), seda nii NSVL TA Nõukogude fennougriatika komitee eestseisuse (kuni 1991) kui ka Eesti fennougriatika komitee liikmena.

Fennougriatika kongresside vaheajal organiseeris Madis Norvik eesti-soome sümposioone ning Nõukogude–Soome teaduslik-tehnilise koostöökomisjoni liikme ja teadussekretärina keeleteaduse, kirjanduse ja rahvaluule töörühmade kokkusaamisi nii siin kui sealpool piiri. See ei saanud olla kerge töö, sest eesti teadlaste liikumist Soome tulla korraldada Moskva kaudu. Ometigi õnnestus Madis Norvikul saata piiri taha väga suuri teadlasrühmi. Meie, instituudi rahvas, seda tohutut tööd ei tajunud. Meile oli kõik väga mugav. Ainus, mida teha tuli, oli täita ankeet oma isikuandmetega, kõik muu korraldas Madis Norvik.

ENSV Teaduste Akadeemia uurimis-instituutidest oli Keele ja Kirjanduse Instituut üks aktiivsemaid välissuhtlejaid, kes lisaks uurijatevahetusele võttis järjepidevalt vastu ka Soome üliõpilasarühmi. Aastast 1980 oli Madis Norvik Soome Kirjanduse Seltsi kirjavahetajaliige.

Soome Vabariigi 93. aastapäeval 2010. aastal andis Soome suursaadik

president Tarja Haloneni nimel Madis Norvikule üle kõrge autasu – Soome Lövi Rüütelkonna 1. järgu rüütliristi elutöö eest Soome ja Eesti suhete arendamisel.

Madis Norviku aega jääb mitmeid KKI suursündmusi, nende hulgas instituudi 25. aastapäeva pidustuste organiseerimine 1972. aastal. Nende väga suurejooneliste pidustuste meelelahutuslikku-kunstilist osa meenutatakse tänaseni. Instituudi 50. aastapäevaks (1997) koostas Madis Norvik instituudi väljaannete bibliograafia aastatest 1947–1996.

1981. aastal kolis instituut majja, kus tuli eelnevalt teha kapitaalremont. Madis Norvik kuulus remondi käiku jälgivasse staapi. Nii kolimine kui ka remont kulgesid instituudi töötajate jaoks peaaegu märkamatuult: sektori-juhatajate hinnangul läks tänu heale organiseerimisele tööaega kaduma vaid nädala jagu.

Keerulised olid taasiseseisvunud Eesti algusaastad, kus korraldus ümber Teaduste Akadeemia, lõpetati Keele ja Kirjanduse Instituudi tegevus ning rakendati selle asemel töösse Eesti Keele Instituut ning Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus (1993), põhjalikult muutusid välissuhted. Selle kõige keskel sai Madis Norvik olla ja aktiivselt tegutseda. Madis Norvik jäi Eesti Keele Instituuti 1995. aastani, ka pärast seda esindas ta instituuti Soome kolleegidega kontaktide säilitamises. 1994–2001 oli Madis Norvik Soome Alfred Kordelini sihtasutuse Eesti fondi esindaja Eestis.

Madis Norvik oli turvalisust pakkuv ja hooliv kaaslane, kes seisis hea instituudi nime ja käekäigu eest. Oleme selle eest väga tänulikud.

HILLE PAJUPUU